

Anja Kristin Bjartan

Hybridverkenes hersker - Amalie Smith

En komparativ analyse av formverket i tekstsamlingene *I civil*, og *Et hjerte i alt*

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i språkfag for trinn 8-13
Veileder: Joachim Friis

Mai 2020

Anja Kristin Bjartan

Hybridverkenes hersker - Amalie Smith

En komparativ analyse av formverket i
tekstsamlingene *I civil*, og *Et hjerte i alt*

Bacheloroppgave i Lektorutdanning i språkfag for trinn 8-13
Veileder: Joachim Friis
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Kunnskap for en bedre verden

Innhold

Innledning	2
Inspirasjon	3
Innhold	4
Form – ulikheter	5
Form – likheter	8
Oppsummering	10
Litteratur	11
Vedlegg 1	13
Vedlegg 2	18
Vedlegg 3	19
Vedlegg 4	20

Hybridverkens hersker - Amalie Smith

En komparativ analyse av formverket i tekstsamlingene *I civil*, og *Et hjerte i alt*

Innledning

Amalie Smiths bok *Et hjerte i alt* fra 2017 er en essaysamling som har blitt beskrevet som et hybridverk (Boysen, 2018), og som inneholder en variasjon av uttrykk som eksempelvis poesi, bloggnotater, bilder, essay og prosa. Disse er produsert i en tidsperiode mellom 2007 og 2017, og kan dermed kalles en samling av ulike deler av Smiths produksjon i disse årene. Amalie Smith er en ung dansk forfatter som har flere tidligere utgivelser, der et annet verk, *I civil*, også har blitt kalt en hybrid (Hundal, 2012). Her har denne boken *Samling* som en undertittel, og den har også et varierende innhold, fra poesi til prosa, dagboksnotater, lister og bilder. I denne teksten skal jeg forsøke å se etter *hvilke formelle likheter og ulikheter som kommer til syne i Amalie Smiths "I civil" og "Et hjerte i alt". Kan vi se en utvikling i verkens form, og i tilfelle hvilken?*

Dette skal gjøres ved å bruke og definere begrep som hybrid, samling, materialitet og medialitet, der de to siste skal knyttes opp mot boken som objekt. Forfatterens blogg og hjemmeside vil også her bli en naturlig del av analysen, grunnet dens tette bånd til bøkene. Det vil bli lagt fokus på form i denne teksten, selv om innhold også vil være et viktig moment i en slik sammenligning. Årsaken til dette er todelt, der plasshensyn er det ene, og det andre er at jeg kun har hatt tilgang til den norske oversettelsen av *I civil*, og dermed ikke kan være sikker på at forfatterens bruk av språket er gjengitt på en korrekt eller tilfredsstillende måte. Et eksempel på dette kan vises ved at i den norske oversettelsen er undertittelen fjernet. Når vi allerede på forsiden ser at oversettelsen avviker fra originalen, gir det meg som leser et inntrykk av at det kan være deler av tekstene som kan ha blitt endret på en slik måte at meningsinnholdet har blitt forstyrret. Tekstutdragene vil her bli benyttet med forsiktighet. Jeg vil derfor støtte meg til tidligere analyse som er gjort av den danske originalutgivelsen (Stagis, 2016).

Det er veldig lite å finne av andre analyser av disse verkene, og særlig i forhold til *Et hjerte i alt*. Det blir dermed nødvendig å forholde seg til annen teoretisk litteratur for å begrunne denne analysen. Her kan det å forholde seg til forfatteren, og hennes egne ord gjengitt via hennes blogg i tillegg kunne gi viktig informasjon (Smith, -Notesblog, 2017). Gjennom denne bloggen kommer det fram hvor stor inspirasjon forfatteren Inger Christensen har vært for Smith, og det kan derfor bli nyttig å se etter om denne inspirasjonen har hatt betydning for utformingen av

Smiths verker, og i så fall på hvilken måte. Teksten vil dermed starte med å presentere inspirasjonskilden.

Inspirasjon

Amalie Smith henviser til Inger Christensens essaysamling fra 1982 som den store inspirasjonen bak *Et hjerte i alt* (Smith, *Et hjerte i alt*, 2017, s. 3) Det essayet som er beskrevet befinner seg i essaysamlingen *Del af labyrinten*, som ble utgitt i 1982 (Christensen, 1982, ss. 53-62). I tillegg til å nevne det spesifikt i bokens forord, så finner vi også denne hyllesten beskrevet i hennes blogg (Smith, -Notesblog, 2017). I hennes innlegg fra den 14. mai 2017 beskrives det at hun har deltatt med et bidrag til en spalte i et litterært tillegg til avisen *Information* (Smith, *Gid det var meg*, 2017). Her har hun dratt ut 4 sitater som var den ubetingede inspirasjonen bak boken *Et hjerte i alt*:

Barokken er denne kamp mellem gudernes ret til fiktionen og menneskenes ret til den.

Hvem har opfundet hvem, og hvem betragter hvem. 'Jeg tænker, altså er jeg til', skrev Descartes i samme århundrede.

Den sætning kunne sagtens have været mere barok: Jeg tænker, altså er jeg en del af labyrinten.

Labyrinten som en slags fælles tankegang, et møbiusbånd mellem mennesker og verden – og i den slags labyrinter er det egentlig kun børnene der færdes hjemmefant: de hæver nemlig fortryllesen ved at gøre den til virkelighed, (Christensen, 1982).

Smith beskriver videre hvordan Christensens måte å bruke språket på forener oss som enkeltstående betydningsfulle mennesker, og plasserer oss i verden gjennom historie, politikk, kosmologi og geologi. Smith sier også at inspirasjonen fra Inger Christensen blir så sterk fordi Christensens store kunnskap om språk gjør at leserens tanker og bilder løftes ut fra teksten, og får oss til å forstå verden på ny. «Sproget findes, og verden kan ikke affortrylles ved brug af det – den vil altid vride sig, som møbiusbåndet vrider sig i hovedet, fordi det ingen bagside har» (Smith, -Notesblog, 2017). Denne felles tankegangen blir her beskrevet ved det billedlige symbolet møbiusbåndet (Aarnes, 2019), som dermed blir et utgangspunkt for hvordan *Et hjerte i alt* utformes.

Vi har her altså en direkte inspirasjon knyttet til den seneste utgivelsen. Når det gjelder *I Civil* kan det imidlertid se ut til at vi må ta oss større friheter i tolkningsarbeidet. Anna Marie Stagis nevner ikke Christensen i sin analyse av verket, så en kan anta at det ikke har vært et viktig element å ta med, og at vi derfor bør analysere innhold og form nærmere for å se om vi kan finne en forbindelse.

Innhold

En støter raskt på en utfordring med å gi seg i kast med å gi en kort beskrivelse av innholdet i disse to bøkene, fordi de er så enormt innholdsrike. Det kan fornemmes i uttrykket «hybrid» som er et ord som er brukt om begge, men med litt ulik betydning. Dersom en søker etter betydningen bak selve ordet hybrid, så finner vi en definisjon som sier at det er noe som «fremkommer ved krysning eller sammensmelting av flere elementer» (Brøgger, 2018). I *I civil* møter vi som nevnt i innledningen en mengde ulike sjangre, men også ulike måter å vise frem begrepet «samling». Stagis begrunner hvordan samling kan knyttes til middelalderens kuriosekabinett, der ulike typer artifakter ble samlet sammen på bakgrunn av sine egen verdi, og ikke på hvilken måte de passet sammen med de andre gjenstandene (Stagis, 2016). I denne oppgaven vil dermed definisjonen av begrepet samling finnes i Stagis analyse. En kan her knytte det til de ulike sjangrene som er samlet sammen til et litterært kuriosekabinett, der hver tekst får skinne ut ifra sin egen spesielle verdi, og ikke samlet sammen med andre lignende tekster som i for eksempel en diktsamling. I tillegg består handlingen i boken av tematikken til et parforhold som i begynnelsen smelter sammen til en enhet, for så å skilles fra hverandre grunnet kreftsykdom. Dette resulterer i at jeg-personen må finne tilbake til selvet utenfor parforholdet og se verden gjennom sine egne øyne:

Det som skjer då flyet lettar, er at noko riv seg laus i meg, det gir som eit sug i magen og eit slags svupp, som om eg verkeleg har vore bunden stramt til noko i byen, og no løyser bandet seg i meg. Det blir ikkje mørkt: Eg ser gjennom mine egne auge. (Smith, I sivil, gjendikta av Siw- Anita Kirketeig, 2016, s. 88).

Vi ser dermed at samling på innholdsplan kan bety både en felles identitet som et par, men også hvordan et menneske kan finne tilbake til sin egne kuriøse identitet som menneske etter at et slikt forhold tar slutt. Ragnhild Lome beskriver hvordan vitenskapelige forklaringer er med på å finne en bakenforliggende logikk bak kroppenes ulike former for samling (Lome, 2014). Dette kan muligens knyttes til Inger Christensens ulike måter å kombinere vitenskap og lyrikk på i sin systemdiktning (Rottem, 2019).

Et hjerte i alt har på samme måte som *I civil* et bredt spekter av sjangre som blir presentert. Vi ser også ulik tematikk som viser ulike former for bevegelse og berøring, knyttet til blant annet klimaforandringer, kunstverk og menneskers opplevelser i tid og rom. På den måte kan vi se at den også viser frem et lignende kuriosekabinett, men her er det ingen umiddelbar synlig eller felles bakgrunnshistorie som binder de ulike tekstene sammen. Innholdet er samlet sammen gjennom en tiårsperiode, der alt fra kronikker til poesi, bloggtekster, dagboknotater, essays og fotografier fordeles gjennom verket og det kan dermed umiddelbart virke som om det ikke er

en felles tematikk som er motivet bak samlingen. Tekstene er ikke bare spredt utover i boken uavhengig av når de er blitt produsert, men de lengre tekstene er i tillegg klippet opp, og tilsynelatende vilkårlig lagt inn mellom de andre tekstene utover i verket. Som et eksempel kan her brukes «Det der kan vandre med isen», som er vedlagt denne oppgaven, og skal beskrives nærmere litt senere. Vi har altså ingen kronologi i måten verket er satt sammen på, som gjør at innholdet blir litt vanskeligere å ta tak i. Dette gjør at motivet muligens kommer frem litt bedre når vi går inn på formen, som skal være en hoveddel av denne teksten. Men vi ser at begge bøkene godt kan falle inn under kategorien hybrid.

Form – ulikheter

Idet en skal gå inn i utformingen av de to bøkene, er den mest åpenbare forskjellen synlig i måten teksten er plassert i bokmediet på, altså selve materialiteten. Materialitet blir her brukt om de fysiske aspektene som omgir teksten, det være seg som den klassiske boken, en lydbok, eller som en tekst via et elektronisk hjelpemiddel (Andersen, et al., 2018, s. 11). Materialitetsbegrepet blir ofte definert likt som medialitet, men Andersen et.al. viser oss at disse begrepene viser til ulike forståelser. Det mediale henspeiler på de muligheter og begrensninger som er knyttet til bruken av materialet på. En lydbok krever at vi hører etter, og en bok med tegn og bilder krever at vi kan avlese disse. *I civil* er presentert i et klassisk format, der leseren kan åpne boken, og bla fra høyre mot venstre. Handlingen blir presentert kronologisk fra første side og utover. Vi møter altså et kjent visuelt uttrykk. Den tradisjonelle boken har utviklet seg fra 1400-tallet med boktrykkerkunstens inntog, og har utviklet seg i takt med samfunnets utvikling. Dette er beskrevet blant annet av Jens Bjerring-Hansen, som sier at: «teksten ikke formidles til leseren som en fritsvævende diskurs, den er tværtimod resultat af en forhandling mellem dens skaber og et mylder af verdslige omstændigheder» (Bogmediet, 2013, s. 323). Han forteller videre hvordan vårt samfunn til alle tider har preget den litteratur som vi får presentert. Eksempelvis var en klassisk «god» bok på 1700-tallet lang. Det betød at leseren måtte både ha tid, tålmodighet og overskudd for å kunne gi seg i kast med den. Dette kan dermed kobles til overklassen grunnet at det var kun de som hadde mulighet til å bruke så mye av sin tid på en slik aktivitet. Nå, når «alle» har en god leseforståelse, og tid og rom til å lese lange bøker, beskriver Bjerring-Hansen at det har skjedd et skifte mot at finkulturelle bøker er korte (Bogmediet, 2013, s. 324). Han gir oss også eksempel på hvordan populærkulturen påvirker litteraturen ved å vise til 1970-tallets punk-bevegelse, som blant annet ved Michael Strunges diktsamling *SKRIGERNE! PUNKTEXTER 1976-79!!* (Bjerring-Hansen, 2013, ss. 329-331). Denne har tekster som presenteres i versaler for å understreke kraften bak ordene som ropes. I tillegg blir kursiv brukt for å etterligne håndskrift. Tekstens materialitet blir her brukt

ekspressivt som et stilistisk virkemiddel (Bjerring-Hansen, 2013, s. 332). I denne oppgaven kan vi se at populærkulturen med internett viser oss hvordan tekster som er formidlet i ulike formater, som blogg, twitter, facebook, snapchat, sms og andre sosiale medier – kan påvirke måten tekst kan blir presentert for oss innenfor det klassiske bokmediet.

Et slikt stilistisk virkemiddel ser vi at Amalie Smith har brukt i sin måte å plassere teksten på i *Et hjerte i alt*. Møbiusbåndet viser seg frem ved at teksten starter allerede på bokomslaget, og en må snu boken 180 grader, slik at sidene blas oppover. Kun overskrifter, forfatterens navn og forlag er plassert vertikalt, i tradisjonell leseretning. Ved å forestille seg båndet brettet sammen i bokform, skjønner en også hvorfor bilder og tekst kan bli plassert i skillet mellom to sider. Vi kan her si at verket mimer enkelte digitale trekk som vi kan finne i digital litteratur (Sørensen, 2013, s. 336). Dette gir oss også en ny hybridform, der boken forsøker å koble sammen det digitale med det analoge for å skape et nytt blandingsprodukt. En kan argumentere med at den tradisjonelle boken har hatt hybride trekk lenge, der eksempelvis barnebøker både har brukt bilder og tekst, kanskje også i forbindelse med lyd for å formidle sitt innhold, og i tillegg har vært avhengige av en lesekyndig person som kan avkode innholdet til små barn. Allikevel vil vi gjennom «Et hjerte i alt» bli presentert for tekst på en måte som er mer ukjent for oss ved at det er så tydelige digitale trekk som er låst fast i et bokformat.

En av tekstene, «Det der kan vandre med isen» er klippet opp i 12 ulike deler, og kan virke som en gjennomgangstekst som har en ekstra stor verdi for forfatteren. Jeg har satt disse klippene sammen til en sammenhengende tekst, og vedlagt oppgaven. Det er en av de første vi møter, og den avsluttes på det som tradisjonelt er sett på som deler av bokens innbinding, altså bokomslaget. I tillegg til å være publisert i denne boken, er den også utgitt som en kronikk i avisen Politiken den 1. september 2013, og som et eget innlegg på hennes blogg, der denne informasjonen med lenke til utgivelsen kommer frem i kategorien «naturkronik» (Smith, -Notesblog, 2017). Den er også utgitt som en del av en klimaaksjon i 2015 (Smith, Klimaaksjon/Norwegian writers´climate campaign/NWCC, 2015). Da vi ikke har tilgang til hele avisartikkelen, så vil denne oppgaven konsentrere seg om den versjonen som er lagt ut på bloggen sammenlignet med den som er publisert i boken. For de er ikke identiske! Enkelte avsnitt i kronikken på bloggen er ikke med i boken, eller har byttet plass, og vi ser også enkelte omskrivninger av setninger. «Ved tretiden vågner jeg og mærker, at feberen har sat sig i hofterne» starter et avsnitt som er publisert i boken (Smith, *Et hjerte i alt*, 2017, s. 19). I kronikken på bloggen finner vi at det samme avsnittet begynner slik: «Jeg vågner med smerter ved tretiden, det er feberen, der har satt sig hofterne» (Smith, -Notesblog, 2013). En kan da

spørre seg hvorfor disse endringene er lagt inn? Har det noe med at de er publisert på ulike medier, eller har forfatteren bare bearbeidet og videreutviklet teksten på bakgrunn av egen preferanse, eller også utviklet seg som forfatter til å formulere seg på en annen måte enn tidligere? Det har tross alt gått fire år fra teksten ble publisert første gang i Politiken, til den viser seg i nytt format via «Et hjerte i alt».

Vi kan finne noen svar ved å gå direkte til Amalie Smiths hjemmeside, der hun beskriver prosessen bak formatet:

I 2016 og i de første måneder af 17 redigerede jeg – klippede op, skar ud, skrev om – dette materiale fra forskellige sammenhænge ind i denne bogs sammenhæng, og materialet fandt en fælles form i et møbiusbånd (et bånd som er snoet en halv omgang og sat sammen med sig selv i et loop, som teknisk set er uden bagside), hvor tekst og billede fra forskellige tider og steder kunne redigeres i ét og samme plan. Da jeg klippede i teksterne, opstod der nye forbindelser i snitfladerne (Smith, Amaliesmith.dk, 2017).

Vi finner også en lenke til en utvidet kolofon som beskriver hvor og når de ulike tekstene er utgitt. Interessant er det å se at ved å åpne hjemmesiden via mac eller iphone så finnes det en video tilgjengelig der forfatteren selv beskriver hvordan boken ble til. Denne finnes ikke ved å åpne hjemmesiden på pc. Dette understreker hvordan materialiteten er med på å avgjøre hvilken informasjon som til enhver tid er tilgjengelig for den enkelte leser. I tillegg kan vi ved å lese den siste utgivelsen, finne Smiths egen beskrivelse av hva en bok er, og der hun knytter det direkte opp mot *I civil* (Et hjerte i alt, 2017, ss. 13-16). Her forklarer hun hvordan alle bøker i kraft av sin sammenbinding er en samling, og at *I civil*, som de fleste andre bøker har en lineær historie som følger tekstens rom og tid. Samtidig har den en syklisk historie, visualisert av de konsentriske ringene og det faktum at boken som et materiale har en midte, som har sider i vekslende sort og hvitt som sprer seg utover til hver side. Hun beskriver også hvordan hun har fått boken bundet sammen i front, slik at hun siden må bruke en brevkniv for å åpne sidene så det blir tilgang til teksten som ligger skjult (Smith, Et hjerte i alt, 2017, s. 16). Samlingen har blitt lukket ved hjelp av bokbinderen, og det blir opp til leseren å åpne den. Leseren blir her en mer aktiv del av prosessen, og vi kan sammenligne det med å lese multimodale tekster via en datamaskin. Der kan leseren bevege musepekeren og blikket gjennom mange sider med tekst og bilder før avgjørelsen om å stoppe blir tatt på et tilfeldig sted. Maktforholdet mellom forfatter og leser endrer seg fra bokmediet til det digitale fordi leseren avgjør hvilke tekster som leses først og sist (Blikstad-Balas, 2016, ss. 57-59). Vi finner også en senere henvisning til *I civil*, der Smith beskriver hvordan hun ved slutten av skriveprosessen følte at skriften ble låst fast i det mønsteret som de lineært voksende konsentriske sirklene viser gjennom boken (Et hjerte i alt, 2017, ss. 167-168). Hun kunne ha ønsket at det ble lagt til flere konsentriske sirkler, og

legger ved en illustrasjon av hvordan det kunne ha sett ut med to slike konsentrisk voksende sirkler som overlapper hverandre. Vedlagt er et bilde av hvordan det vises frem i boken (Vedlegg 2). Her synliggjøres også utfordringer med å kombinere det digitale med det analoge ved at illustrasjonen er fordelt over to sider, slik at en ikke får det fulle inntrykket uten å vende på sidene.

Samlet sett så kan denne informasjonen være med på å forklare hvordan formen på *Et hjerte i alt* skiller seg fra *I civil*. Gjennom inspirasjonen fra møbiusbåndet, og den praktiske øvelsen med å åpne den lukkede samlingen, føres forfatteren til en innsikt om hvordan en leser kan få muligheten til selv å bestemme hvilken del av boken som skal leses. Dermed frigjøres leseren fra det tradisjonelle bokmediet, og den lineære historien. Hun beskriver også at ved å klippe i ulike tekstene, så oppstår det nye forbindelse og sammenhenger mellom snittflatene, som får den effekten at verket danner en større helhet. Vi ser også hvordan hennes beskrivelse av å ønske å kunne endre på enkeltelement i den forrige utgivelsen kan være med på å forklare hvorfor kronikken fra 2013 har endringer i setningskonstruksjon og oppbygning i nyutgivelsen. Her har Smith hatt mulighet til å endre på de elementene hun ønsket, og dermed endret teksten i takt med sin egen utvikling. I tillegg må en ta i betraktning at ved å dele opp en i utgangspunktet sammenhengende tekst, og spre den utover i en bok, så må enkeltdelene allikevel kunne gi mening. Det kan derfor ha blitt nødvendig å endre i teksten for å kunne skape den helheten essaysamlingen til slutt har fått.

Form – likheter

Der ulikhetene har vært iøynefallende, kan en se tilbake til innledningen av denne teksten, og inspirasjonskilden for å finne likheter. Det som blir innlysende da, er at illustrasjoner er brukt for å forsterke inntrykket av tekstene, og her kan de virke som en kontrast til innholdet, eller for å underbygge det. Anna Maria Stagis viser i sin analyse til en illustrasjon av teksten «Sorg» i utgivelsen *I civil* til at de to kjernene som er avbildet står i kontrast til teksten som beskriver: «Eg sutta kjernen rein, og held han i handa og tok eit bilde av han» (Stagis, 2016, s. 200)(Vedlegg 3 og 4). Her kan det medføre riktighet, men det kan også være en illustrasjon av det som beskrives i den siste setningen, der sorgen beskrives slik:

«Når ho stig opp i organa, når ho blir helt i, som om kroppen var ei flaske for påfyll og hjernen har ein propp, har sorga alt nådd til hjernen, og ho møter seg sjølv i hjernen og speglar seg» (Smith, *I sivil*, gjendikta av Siw- Anita Kirketeig, 2016, ss. 38-39).

Teksten kan her peke mot at vi både kan føle sorg innvendig, og se sorgen i våre fysiske reaksjoner på den. Det kan føre til at meningen bak illustrasjonen av de to kjernene er å vise en manifestasjon av den speilingen som skjer når vi er bevisste på disse to formene for sorg. I

begge tolkninger er illustrasjonen et visuelt uttrykk som er med på å formidle innholdet i teksten, og forsterker leserens inntrykk av innholdet.

Den samme forsterkingen skjer ved bruk av illustrasjonene i *Et hjerte i alt*. I og med at vi her har en samling av tekster som er produsert i en tiårsperiode, og enkelte av disse har tilknytning til tidligere utgitte verk, kan det være vanskelig å finne en konkret gjennomgangstematikk. Men det er flere tekster som handler om menneskets forhold til sine omgivelser, enten det er naturen eller kunstverk. Hvordan vi blir berørt av, eller kan berøre våre omgivelser. Mange av illustrasjonene, inkludert forsiden, viser hender i kontakt med en fysisk gjenstand, eller utsnitt av hender i ulike skulpturer eller kunstverk. Vi kan blant annet lese fra «Øjnene rører, hænderne ser:

«På kunstmuseer og gallerier er berøring af kunstværker et privilegium forbeholdt kuratorer, teknikere, og konservatorer. Publikumsmassernes gentagne berøring ville ødelegge værkerne. De folder hænderne bag ryggen for at unngå at røre ved noget. Det engelske exhibit kommer fra latin *ex habere* som betyder *at holde frem*. Fra dette ord strækker en hånd sig fram gennem det tredimensionale rum i håb om at møde noget. (Smith, *Et hjerte i alt*, 2017, s. 43).

I illustrasjonen til dette tekstutdraget er det avbildet en hånd som holder et glassøye. Det visuelle inntrykket her kan knyttes direkte til tittelen av teksten, og dersom vi ser til en annen del av samme tekst så ser vi Smith beskrive at dersom vi mennesker skal kunne forstå et tredimensjonalt objekt, så må hender og øyne arbeide sammen (Smith, *Et hjerte i alt*, 2017, ss. 17-18). På samme måte som i *I civil*, så er illustrasjonene en viktig del av formidlingen av tekstene.

Som tidligere nevnt har Inger Christensen hatt en stor innflytelse på Amalie Smith i forbindelse med *Et hjerte i alt*. Dersom en skal finne en arv fra Christensen formidlet i verket *I civil*, så kan det fort bli en meget subjektiv forståelse. Men dersom en ser til beskrivelsen av Christensen som en systemdikter, så kan en likevel finne trekk som kan komme inn under den kategorien. (Landro & Haugen, 1998). Landro beskriver her hvordan Christensen i sin tidlige diktning har en klar forbindelse mellom tekstene i sine utgivelser, og at de danner en utvikling på flere plan (Landro & Haugen, 1998, s. 5). «Lys» fra 1962 har tekster som i starten har et lyrisk og selvbevisst jeg, som senere utvikler seg mot en samling i et parforhold og et «vi». Amalie Smith går den motsatte veg, og starter med et parforhold som ebber ut i en samling av subjektet. Vi ser også et system der *I civil* er inndelt i fem deler, der hver tematikk er visuelt avgrenset med sorte sider, og konsentriske sirkler som øker i antall kronologisk. En av tekstene, «Eg-samlinga» har avsnitt som er merket alfabetisk (Smith, *I sivil*, gjendikta av Siw- Anita Kirketeig, 2016, ss. 52-56). Dette trenger ikke å være relatert til Inger Christensen, men det kan være en hyllest til

den kjente tekstsamlingen *Alfabet*, der Christensen kombinerer alfabetet med Fibonacci tallrekke for å legge en underliggende struktur i tekstenes oppbygging (Landro & Haugen, 1998, s. 20). Vi finner dermed små tegn på at det også kan ligge underliggende strukturer i *I civil*, som kan være inspirert av Christensens systemdiktning.

Oppsummering

Gjennom denne teksten har vi forsøkt å se etter hvilke formelle likheter og ulikheter som kommer til syne i Amalie Smiths "I civil" og "Et hjerte I alt". Det er gjort ved å bruke forfatterens egne utsagn, og ved å knytte analysen opp mot relevant teori på området. Her har vi funnet at Amalie Smith gjennom digitale kanaler som blogg og hjemmeside forklarer prosessen hun har gått igjennom fra hun skrev *I civil* og fram til utgivelsen av *Et hjerte i alt*. Vi har erfart hvordan materialiteten er med på å avgjøre hva vi som lesere kan få tilgang til, og at ulike medier påvirker hvordan teksten blir presentert for oss. Det digitale samfunnet som omgir oss er nå med på å påvirke det tradisjonelle bokformatet, og det gir oss muligheter til å utvikle nye hybridformer. Dette blir illustrert av Smiths egne beskrivelser der hun forklarer ønsket om å kunne videreutvikle tidligere utgitte tekster. Samtidig ser vi arven fra tidligere utgitt litteratur, spesielt med tanke på Inger Christensens påvirkning og inspirasjon. Dette vises både gjennom direkte utsagn, og ved elementer i innholdet i tekstene der underliggende system eller intertekstualitet trer frem.

Ved å klippe opp og fragmentere tekster har Amalie Smith skapt en ny form for samling, der eldre tekster har fått et nytt liv, og en ny helhet. Det gir oss en kobling til den samlingen som vises for oss i verket *I civil*, men viser også den utviklingen som Smith har hatt som forfatter. Hun har med disse to verkene, og de tilhørende tekstene som finnes digitalt, vist oss hvordan hybriden kan fungere på ulike plan. Vi oppdager hvordan hun gjennom redigering resirkulerer de samme tekstene til å passe inn i ulike format og ser at det viser oss at de ulike medier påvirker tekstens materialitet. Samtidig ser vi at tekstens opprinnelige originalitet og kvalitet blir utfordret ved at forfatteren stadig endrer på innholdet. Amalie Smith fremtrer likevel som en forfatter som mestrer det hybride i sammensmeltingen av ulike medier og materialiteter. Utviklingen viser oss en forfatter som i stadig større omfang viser samtidens påvirkning på tekster ved at digitale trekk i stadig større grad låses fast i det tradisjonelle bokmediet. Det gir en forventning om at senere utgivelser kan vise oss nye måter å presentere det hybride på.

Litteratur

- Aarnes, J. F. (2019, 09 24). *Möbiusbånd*. Hentet 03 17, 2020 fra Store Norske Leksikon: <https://snl.no/M%C3%B6biusb%C3%A5nd>
- Andersen, T. R., Bruhn, J., Christensen, N., Kjerkegaard, S., Linkis, S. T., Pedersen, B. S., & Rustad, H. (Red.). (2018). *Litteratur mellem medier*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Bjerring-Hansen, J. (2013). Bogmediet. I L. Horne Kjældgaard, L. Møller, D. Ringgaard, M. Lilian, P. Simonsen, & M. Rosendahl Thomsen (Red.), *Litteratur, introduksjon til teori og analyse* (ss. 323-334). Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Blikstad-Balas, M. (2016). *Literacy i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Boysen, D. (2018, 01 24). *Litteratursiden*. Hentet 03 11, 2020 fra Litteratursiden.dk: <https://litteratursiden.dk/boeger/et-hjerte-i-alt>
- Brøgger, A. (2018, 04 19). *Store Norske Leksikon*. Hentet 03 17, 2020 fra Snl.no: <https://snl.no/hybrid>
- Christensen, I. (1982). *Del af labyrinten*. København: Gyldendal.
- Hundal, A. B. (2012, 05 07). *Litteratursiden*. Hentet 03 16, 2020 fra Litteratursiden.dk: <https://litteratursiden.dk/boeger/i-civil>
- Landro, J. H., & Haugen, P.-H. (1998). *Inger Christensen*. Oslo: De Norske Bokklubbene.
- Lasse Horne Kjældgaard, L. M. (Red.). (2013). *Litteratur, introduktion til teori og analyse*. Aarhus: Aarhus universitetsforlag.
- Lome, R. (2014, 12 08). Siviltilstanden. *Vagant, 2012*, s. 1. Hentet 03 17, 2020 fra <http://www.vagant.no/siviltilstanden/>
- Rottem, Ø. (2019, 04 08). *Store Norske Leksikon*. Hentet 03 17, 2020 fra Inger Christensen: https://snl.no/Inger_Christensen
- Smith, A. (2013, 09 02). *-Notesblog*. Hentet 04 29, 2020 fra Wordpress.com: <https://ntsbgl.wordpress.com/category/naturkronik/>
- Smith, A. (2015, 07 06). *Klimaaksjon/Norwegian writers' climate campaign//NWCC*. Hentet 05 03, 2020 fra forfatternesklimaaksjon.no: <https://forfatternesklimaaksjon.no/det-der-kan-vandre-med-isen/>
- Smith, A. (2016). *I sivil, gjendikta av Siw- Anita Kirketeig*. Oslo: Samlaget.
- Smith, A. (2017). *Amaliesmith.dk*. Hentet 05 03, 2020 fra Et hjerte i alt: <https://www.amaliesmith.dk/ethjerteialt.html>
- Smith, A. (2017). *Et hjerte i alt*. København: Gyldendal.
- Smith, A. (2017, 05 13). Gid det var meg. *Information*, s. 1. Hentet 03 17, 2020 fra <https://www.information.dk/kultur/2017/05/gid-amalie-smith>
- Smith, A. (2017, 05 14). *-Notesblog*. Hentet 03 11, 2020 fra Wordpress.com: <https://ntsbgl.wordpress.com/>
- Stagis, A. M. (2016). Samlingen forsøger at forene det, der hører sammen - Litterær analyse af Amalie Smiths "I civil". *Edda(03)*, ss. 195-207. Hentet 02 13, 2020 fra

https://www.idunn.no/edda/2016/03/samlingen_forsoeger_at_forene_det_der_hoerer_sammen_-_litt

Sørensen, M.-M. Z. (2013). Digital litteratur. I L. H. et.al., *Litteratur, introduktion til teori og analyse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Vedlegg 1

Det der kan vandre med isen

Hentet fra (Smith, 2017).

s. 12 og 13:

Jeg kan ikke få gåturen i Troldeslugten til at hænge sammen som en bevægelse gennem et landskap; den forbliver en mængde af løsrevne mere eller mindre fremkaldte billeder. Otte blåsorte biller, der spiser en snegl og noget gult græs, der bølgner ned over en skrænt med mange rødder. Dammen er blank som en touchscreen. Trærnes millioner af blade.

Jeg skriver fra et lille hvidt murstenshus ved Hald sø ved Vidborg og fra en feber, der i forgårs bredte sig fra et ømt punkt i min hals. Jeg bor her alene, og ankom i dag. Det regner, og en kraftig blæst ælter havens træer. Haven er fuktig, grøn og kold, søen er hvid og urolig. Et er mandag den 12. august. En hjemmeside fortæller, at dagen er aftaget med 2 timer og 22 minutter.

Jeg skylles min mund og min hals i varmt saltvand, før jeg skal sove, i håb om at det fremmede, der har taget bolig der, vil dø i løbet af natten. Jeg ved ikke, om det virker, hvis det er et virus. Virus har ikke sin egen cellekerne, den har brug for en vært, og så er jeg blevet værten. Så er jeg blevet virus. Jeg ved ikke, om det virker at skylle sine egne celler i saltvand.

s. 19 og 20:

Ved tretiden vågner jeg og mærker, at feberen har sat sig i hofterne. Jeg kan ikke falde i søvn igen, men ligger og lytter til en mus, der bor inde i væggen. Da det bliver lyst, står jeg op, spiser morgenmad og panodiler, går i seng igen og sover til klokken ni. Jeg drømmer om nogle geder, der bliver delt opp i to hold, det ene hold får tøj på og bor på hotel. De bliver meget hurtigt vant til det og lærer at telefonere.

Sidste år i august var jeg her med en varme, som ikke var feber. Ved solopgang badede jeg i søen, i vand, der var silkeblødt og brunt. Dagene står ikke alene.

Fra siste års notater:

En båd driver rundt på søen uden nogen om bord. En vædder ligger på marken, dens indvoldte er spist, hofter og lårbensknogler er intakte og blottede. Bade i søen og tænke på al den død, der er under mig. Og det liv, der kommer af den død.

På cykel tilbage fra købmanden overhørte jeg en samtale mellem dem, der cyklede bag mig. Jeg så dem ikke, jeg hørte kun deres stemmer. Den ene fortalte om en kollega, som var sprunget ud med fallskærm fra to kilometers højde: Faldskærmen havde ikke foldet sig ud, men manden overlevede. "Alt i ham brækkede," sagde hun og fortsatte: "Man skal ikke lande på benene, med brede sig ud og lande fladt på maven."

s. 27 og 28:

"Isen lå her, og den kommer til at ligge her igen," sagde taxachaufføren, der kørte mig til huset. Han pegede på en rundkørsel længere fremme: "Den jævner det hele med jorden." Det har ikke noget med balance at gøre. Naturen er ikke harmonisk.

Det er tirsdag den 13. august. Dagen er aftaget med 2 timer og 27 minutter. Jeg cykler en tur mellem nogle af de meget kraftige regnskyl, der kommer og går dagen igennem. Den vej, jeg cykler på, er en del af Margueriteruten. Landskabet krydses af asfalterede veje og et mere finmasket net af grusstier med udsiktspunkter, som etablerer en følelse af overblik og sammenheng. Stier med indlagte blikretninger og en blindvinkel, som er stien selv. Og infoskilte ved indgangene. *Her genoprettes overdrevet*, fortæller et skilt ved Dollerup Bakker. Her føres landskabet tilbage til en tilstand, vi tidligere tænkte på som unaturlig og udpint, men som har vist sig at rumme særegne planter og dyr. Skov- og naturstyrelsen spoler tiden tilbage.

Længere tilbage: Jylland var landfast med England. En tør vind piskede ind over det gølge landskab og sleb sten i facet. Isen kom vandrende nordfra og stansede ved Dollerup Bakker. Vandstanden i Hald sø steg 20-30 meter, da isen smeltede. Den gav slip på jord og sten med skurestriber; rombeporfyre samlet op i Oslo fjord. Det, der kan vandre med isen. Et landskab står ikke alene.

s. 38:

Alt her i bakkerne er inddelt i riger. Dyreriget, planteriget, mineralriget. Som vist nok skal være gensidigt udelukkende, så man kan skille det hele ad og putte det i forskellige bunker, som når man river et hus ned. Hvordan skille mineralerne fra insekterne? August er insekternes måned. De, som kommer ind med lyset, alle deres former. Stankelbenet som tumler rundt under sengelampen, hvorfor ser det sådan ud? Hvilket miljø har gjort de lange ben fordelaktige?

s. 47:

Jeg bliver med med at tænke på de brune skovsnegle, der parrede sig i græsset uden for huset sidste år, og hvis jeg står tidlig nok op, om jeg kan se dem igen. De lå i det våde græs på det skrånende stykke på vej ned mot søen og formede cirkler ved parvis at bide hinanden i halen. I midten af hver cirkel lå en klump perlemorshvidt slim. Da jeg kom tilbage efter at have svømmet i søen, var cirklerne begyndt at dreje rundt, først langsomt, men efterhånden hurtigere og tættere. Sneglene bed sig op af hinandens ryg, drev hinanden frem til et slags klimaks. Så trak den ene sig væk, og den hvide slimklump delte sig i to fuldstændig ens hvide kønsorganer, som på samme tid trak sig ud af hinanden og gav slip på hinanden.

s. 57 og 58:

Onsdag den 14. august. Dagen er aftaget med 2 timer og 31 minutter. Månen står op kl. 15.08 og er tiltagende. Jeg vågner med næseblod og en tør hoste. Musen fra væggen havde lagt en hilsen på min hovedpute i går aftes, jeg knipsede den væk og slukkede lyset og forsøgte at glemme, at den var trådt ud af fiktionen. I dag sætter jeg en fælde op, og drysser lidt parmesanost på lokkestykket.

Blæsten gør mig urolig. Og det fugtige inneklima i huset. Det er ikke et godt sted at blive rask. Vandstanden i søen er høj, stenen ved trappen er dækket af vand, og træerne dypper deres lavthængende blade i søen. Jeg går ned til ruinen og tænker på dem. Der boede der, uden at vide hvem jeg tænker på. Bare en følelse af *andre vilkår*.

Jeg så en film, der hedder *Moon* med min kæreste for nogle uger siden, og den gjorde mig bange. Den handler om en mand i en nær fremtid, som bor og arbejder helt alene på månen på en treårskontrakt. Men han finder ut af, at han er en klon, der bliver slidt op og erstattet af en ny klon hvert tredje år, og at andre versioner af ham ligger i dvale i månebasens kælder. Jeg er bange for klonens hurtige kropslige forfald, at kaste blod op, og tabe tænder. Jeg er bange for plantet hukommelse. Og for at bo i rummet. ”Men det gør vi allerede,” sagde min kæreste. Vi gik en tur i den varme julinat bagefter, lagde os på en afsveden græsplæne mellem nogle boligblokke ude i Nordvest. Jeg kunne ikke slippe følelsen af at være inde i filmen. Og ude i rummet.

s. 129:

De spiser en kunstig bøf i nyhederne. Det er nyheden selv. At man kan dyrke muskelfibre af stamceller ved at strække dem og behandle dem med elektriske stød, som får dem til at vokse

i petriskålen. Man blander 20 000 af de muskelfibre med æggepulver, brødkrummer, rødbedejuice og safran, som giver en autentisk blodfarve, selvom der aldrig strømmede blod til de muskler.

Min kæreste sender et link til en video om en printer, der kan printe mad; en teknologi, NASA er i færd med at udvikle til rumbaser. Den printede mad ligner tarteletskåle og hundekiks. Den indeholder, hvad en specifik krop har brug for af proteiner, kulhydrater, fedt, vitaminer og mineraler.

s. 132:

August er en afsked med sommeren, et billede man tager, før man vender sig om og ser ind i efteråret. I Oslo er en kvinde hoppet i vandet med sin iPhone, hun vil tage et billede af nogle børn, der hopper i fra kajen. Hun træder vande med telefonen i hånden, ryster den anden hånd fri for vand, før hun trykker på skærmen. ”Nu,” råber hun, og det lykkes.

s. 153:

Mørket er en grænse, som en iltfattig atmosfære rundt om huset. Jeg går ikke ud om natten og trækker ikke gardinerne for. Jeg sidder her i de lysende vinduer. Strømmen gik tidligere i dag, fordi en gryde med vand og et æg kogte over, og der kom vand ned i komfuret. Nu er den tilbage. Der er en stille panik i mørket. Der er en lyd af vand, der falder langt ned under huset, da jeg skyller ud i toilettet.

s. 157 og 158:

Sidste august var euforisk. En mand tok min hånd og førte mig ned på stranden i mørket, august er måneden for kornmod, stjernes kud, morild. Alle parrer sig før det er for sent, trænger ind i hinanden og lyser. Når man svømmer i morild, trækker man lysende spor, så vi svømmede i stjernes kud, med stjernes kud over os – Persseiderne – en meteorsværme, der strejfer jordens atmosfære i august, og som hedder sådan, fordi stjernes kudderne springer fra et punkt i stjernebilledet Perseus. Jeg svømmede længere og længere ud, fordi jeg kiggede på mine hænder, der fik vandet til at lyse.

s. 163:

Jeg er ikke den eneste her, der ser. Fluerne har facetøjne. Bierne ser ultraviolet lys. Uglerne kan se i mørke. Muldvarpen ser binært - lys-mørke. Kattene er farveblinde. Dådyrene ser hele horisonten på én gang.

Landskapet er fuld af øjne, der ser. Perspektivpunkter, der ikke kan lægges sammen til ét enkelt billede. Så mange syn og så mange hensyn at tage.

Siste side/bokomslag:

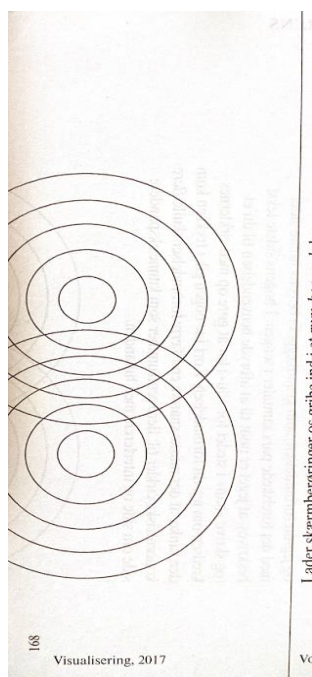
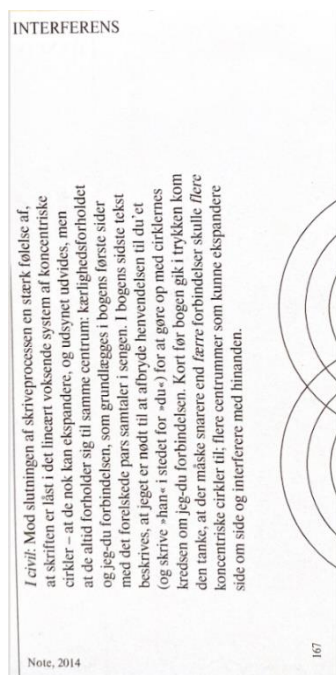
Den arktiske zone rykker to kilometer længere nordpå hvert år, så hurtigt går det. Det var i nyhederne i sidste uge. Hvis isen rykkede den andre vej, ville det være lettere at forstå som en trussel. Hvis dens kæmpe krop, geléaktig i bunden, gled som en snegl hen over flere og flere lande. Regjeringen har fremlagt sin klimaplan i dag: Den vil lægge låg på gylletankene. Jeg ved ikke, om man kan lægge alt for store og alt for små perspektiver sammen til noget, der giver mening.

Torsdag den 15. august. Dagen er aftaget med 2 timer og 36 minutter. Månen står op kl 16.20. da jeg googler Perseiderne finder jeg ud af, at meteorsværmen i år kom forbi natten mellem den 12. og 13. august, så jeg har ligget og sovet under den. Jeg er ikke i sync med naturen og dens åbningstider. Da jeg vågnede, var jeg lettere i hovedet enn i går. Musen er ikke gået i fæden i nat, det var også en lettelse.

I flyet på vej til Oslo så jeg et udsnit af jordkloden, som stemte overens med et kort, jeg kendte godt, og landskapet lå der, som om det forsøgte at ligne det. Men så var det mere end det. Havet var hvidt og lignede is, og det havde blanke kølvandsstriber på tværs af bølgerne. Brændingen lå som et glitrende sølvfarvet omrids. Hver sky trak rundt på en skygge.

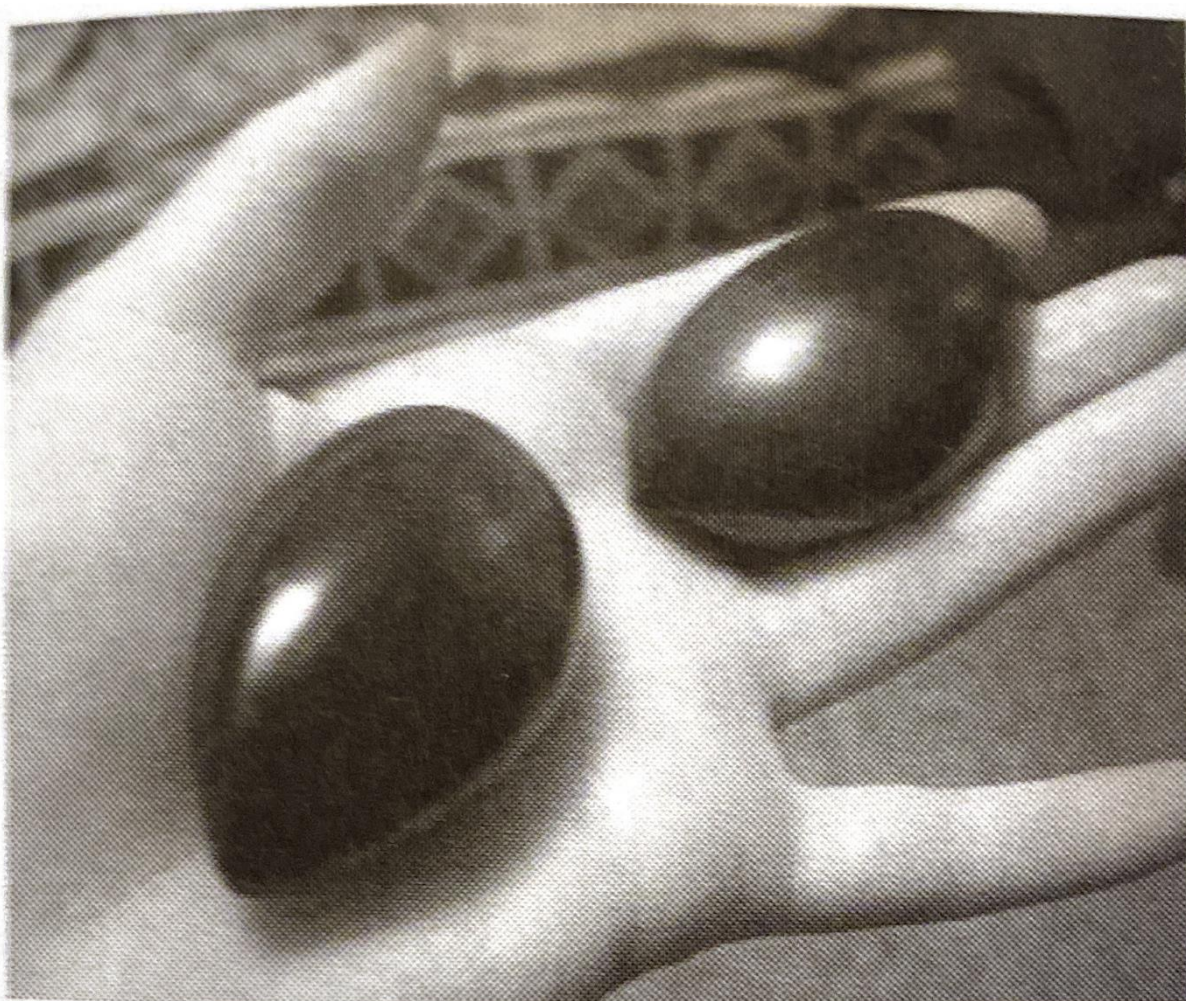
Vedlegg 2

«Interferens» fra (Smith, Et hjerte i alt, 2017, ss. 167, 168)

Vedlegg 3

Illustrasjon av kjerner fra (Smith, I sivil, gjendikta av Siw- Anita Kirketeig, 2016, ss. 38, 39)

Vedlegg 4

Tekst tilknyttet illustrasjonen i vedlegg 2.

S O R G

Sorga er eksotisk, ei tropisk frukt, feit og laus i kjøttet omkring ein blank, mahognifarga kjerne, ei slik frukt åt eg på plantasjen: Eg sutta kjernen rein og heldt han i handa og tok eit bilde av han. Om natta blei handa mi så varm at eg måtte legge meg på ho. Sorga har alltid eit blikk på seg sjølv. Auget fløymer over av vatn, og vatnet renn nedover kinna og fuktar leppene, tunga fangar det og smaker på det. Sorga er kinnet som blussar, noko tungt i underlivet, eit lodd som måler kor djupt det er, eit trekk i kroppen. Medkjensle og sjølvmedkjensle – ei stygg utposing: Kroppen kan ikkje romme sorga til den andre og må i staden pose seg ut. Sorga er ein pose av stor, bedøvd ro, som eg trekker over hovudet, med hol til auga. Det som skil oss: At sorga har auge. Når ho stig opp i organa, når ho blir helt i, som om kroppen var ei flaske for påfyll og hjernen ein propp, har sorga alt nådd til hjernen, og ho møter seg sjølv i hjernen og speglar seg.

